לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה ד.

תורה אור

1. כי הנה היום בא בער כתנור והיו כל זדים וכל עשה רשעה קש ולהט אתם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא צדיקים מתרפאין בה דכתיב 2 וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר 3 ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק דבר אחר מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן 4 רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו רב חיננא בר פפא רמי כתיב 3 שדי לא מצאנוהו שגיא כח וכתיב 4 גדול אדוננו ורב כח וכתיב 5 ימיגך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה רבי חמא בר' חנינא רמי כתיב 6 חימה אין לי וכתיב 7 נוקם ה' ובעל חימה לא קשיא 8 כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים רב חיננא בר פפא אמר חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו' והיינו דאמר רבי אלכסנדרי מאי דכתיב 8 והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם ואם לאו אשמידם והיינו דאמר רבא מאי דכתיב 9 אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע אמר להן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אין אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב 10 עוה עוה עוה אשימנה וגו' 11 אלא אני נפרע מהן כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר אם בפידו] להן שוע [דבר אחר] בשכר שמשוועין לפני אני מושיע אותם והיינו דאמר ר' אבא מאי דכתיב 11 ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים אני אמרתי אפדם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כזבים והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב 12 ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב 13 רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה 7 סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישתיק ולא אמר להו ולא מידי רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולאו אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשין ומעיינן אינהו לא מעייני אמרו ליה לימא לן

1. [כי] הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושה רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא צדיקים מתרפאין בה דכתיב 2 וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר 3 ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק דבר אחר מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן 6 רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו רב חיננא בר פפא רמי כתיב 3 שדי לא מצאנוהו שגיא כח וכתיב 4 גדול אדוננו ורב כח וכתיב 5 ימיגך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בעובדי כוכבים רב חיננא בר פפא אמר חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו' והיינו דאמר רבי אלכסנדרי מאי דכתיב 8 והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם ואם לאו אשמידם והיינו דאמר רבא מאי דכתיב 9 אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע אמר להן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אין אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב 10 עוה עוה עוה אשימנה וגו' 11 אלא אני נפרע מהן כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר אם בפידו] להן שוע [דבר אחר] בשכר שמשוועין לפני אני מושיע אותם והיינו דאמר ר' אבא מאי דכתיב 11 ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים אני אמרתי אפדם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כזבים והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב 12 ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב 13 רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה 7 סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישתיק ולא אמר להו ולא מידי רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולאו אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשין ומעיינן אינהו לא מעייני אמרו ליה לימא לן

חימה אין לי שכבר נשבעתי. ואין להקשות מפרק ד' נדרים (נדרים נג.) דמוכח דמשה הרגו לחימה דאיכא לשנויי תרי חימה הוו כדמשני נמי התם 6: **והיינו** דר' **אלכסנדרי**. פ"ה דקאי אהכיא דקאמרינן לעיל דאין הקדוש ברוך הוא בא בערוגיא עם בריותיו ולא מגיהא פירוסו דהא מיפסיק ליה טובא וגרמה לר"ת דקאי אהא דסליק כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים וקאמרינן דבעל חימה קאי אעובדי כוכבים והיינו דרבי אלכסנדרי דקאמר ביום ההוא אבקש שאם לא ימצא להם זכות ישמידם והיינו נמי דרבא דאמר שם מילוק בין ישראל לעובדי כוכבים: **בניגני** שלהם. פירוש כמעשה שלהם מה טולא מעשין (תהלים סו) מתרגמינן מה דחילין אינון מגיגיא דילך:

שהיה בידם לטחות. והא דאמרי' בסוף חזקת הבתים (ב"ב דף ס:) מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין היינו בדבר שידוע שלא יקבלו אם יממוה 6: ויודע

חימה אין לי 6 שכבר נשבעתי. ואין להקשות מפרק ד' נדרים (נדרים נג.) דמוכח דמשה הרגו לחימה דאיכא לשנויי תרי חימה הוו כדמשני נמי התם 6: **והיינו** דר' **אלכסנדרי**. פ"ה דקאי אהכיא דקאמרינן לעיל דאין הקדוש ברוך הוא בא בערוגיא עם בריותיו ולא מגיהא פירוסו דהא מיפסיק ליה טובא וגרמה לר"ת דקאי אהא דסליק כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים והיינו דרבי אלכסנדרי דקאמר ביום ההוא אבקש שאם לא ימצא להם זכות ישמידם והיינו נמי דרבא דאמר שם מילוק בין ישראל לעובדי כוכבים: **בניגני** שלהם. פירוש כמעשה שלהם מה טולא מעשין (תהלים סו) מתרגמינן מה דחילין אינון מגיגיא דילך: **שהיה** בידם לטחות. והא דאמרי' בסוף חזקת הבתים (ב"ב דף ס:) מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין היינו בדבר שידוע שלא יקבלו אם יממוה 6: ויודע

את אמר להו אמשול לכם משל למה"ד לאדם שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בבת אחת א"ר אבא בר כהנא מאי דכתיב 14 חלילה לך מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע 15 חולין הוא מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע ולא והכתיב 15 והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור אבל בצדיק גמור לא והכתיב 16 וממקדשי תחלו 17 ותני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים רב פפא רמי כתיב 17 אל זועם בכל יום וכתיב 18 לפני זעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור 17 ת"ר אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע א' אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמנה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכוין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע דכתיב ביה ויודע

כה דכתיב 1 [כי] הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וכל עושה רשעה קש ולהט אותם היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא יעזוב להם שורש וענף לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא צדיקים מתרפאין בה דכתיב 2 וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר 3 ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק דבר אחר מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חבירו אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחבירו בולע את חבירו והיינו דתנן 6 רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו רב חיננא בר פפא אמר חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתנני שלא נשבעתי אהיה שמיר ושית וגו' והיינו דאמר רבי אלכסנדרי מאי דכתיב 8 והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניגני שלהם אם יש להם זכות אפדם ואם לאו אשמידם והיינו דאמר רבא מאי דכתיב 9 אך לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע אמר להן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אין אני דן אותם כעובדי כוכבים דכתיב 10 עוה עוה עוה אשימנה וגו' 11 אלא אני נפרע מהן כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר אם בפידו] להן שוע [דבר אחר] בשכר שמשוועין לפני אני מושיע אותם והיינו דאמר ר' אבא מאי דכתיב 11 ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים אני אמרתי אפדם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כזבים והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב 12 ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו זרועותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב 13 רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה 7 סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישתיק ולא אמר להו ולא מידי רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולאו אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו ליה מ"ש אתון דידעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשין ומעיינן אינהו לא מעייני אמרו ליה לימא לן

מלאכתו שיהא שגיא כח בעת הדין. כדרוייהו בישראל. וה"ק אע"פ שבעל חימה אני חימה אין לי כבר נשבעתי מקלוף עליך: **מי יתנני.** סיפא דהאי קרא הוא: **שמיר ושית.** לשון אדן גזירה וחורבן ודוגמתו (איכה ג) השמת והשבר: **והיינו דרבי אלכסנדרי.** אלעזר 6 קאי דאין הקב"ה בא בערוגיא עם בריותיו: **בניגני שלהן.** בספר זכרון מעשיהם: **ואם לאו אשמידם.** ובדין אפקוד עליהם ולא בחמלה כי אם בדקדוק כדאמרינן לעיל (ג.) מקדיר עליהם חמה מנרתקה אולי יבעבוע: **והיינו נמי דאמר רבא.** שהקב"ה דן עובדי כוכבים 6 בדקדוק: **עוה עוה עוה אשימנה.** עיוות עיותה ועוה אשימנה וכן תרגם יונתן חוביהון חבו בחוביהון אתפרע מינהון: **כפיד.** ניקור ניקדור"א בלע"ז שמנקרין מעט מעט. וכן נפרע מהן מעט מעט בהסתר פנים בהיה לאחול 6 לפדותם מעונותיהן כדי שיחזו לעוה"ב: **להם שוע.** אני נותן להם פדיון כמו (שמות יד) ויושע ופרק וכמו (ב"ק דף פ.) ישוע הכן פדיון: **והיינו דא"ר אבא.** אמדם לישראל בממונם והיינו כפיד של תרנגולין פורעין מעט מעט ונוגעין בלדקה: **ידעתי.** אהכתי כמו (תהלים ח) יודע ה' דרך לדיקים וכמו (שמות לג) ואדעך בשם: **מאן דאית ליה סיסיא.** זעם: **ברחמיה מסיק ליה.** מעלהו על אוהבו. והנם זועפים (בראשית מ) מתרגמינן נסיסין. לשון אמר סוסיא סוס שעסקו רע את אוהבו מעלין עליו כדי שימות: **נפרע ממנו מעט מעט.** כן ישראל נפרע מהן הקב"ה את כל עונותיהן בעוה"ז כדי שיחזו ליום הדין ועובדי כוכבים 6 אינו נפרע מהן כלל כדי לטרדן מן העוה"ב. ופקידה משמע מעט מעט כאדם שפוקד את חבירו לפרקים: **ממקדשי תחלו.** גבי 6 מרגעה משמיעים שבאו להשמיד את ירושלים כתיב בימחקאל: **זועם בכל יום.** ואפילו הכי קיימין וכתיב מי יעמוד: **ביחיד.** מי יעמוד: **בצבור.** אף על גב דבכל יום זועם מתקיימין:

מלאכתו שיהא שגיא כח בעת הדין. כדרוייהו בישראל. וה"ק אע"פ שבעל חימה אני חימה אין לי כבר נשבעתי מקלוף עליך: **מי יתנני.** סיפא דהאי קרא הוא: **שמיר ושית.** לשון אדן גזירה וחורבן ודוגמתו (איכה ג) השמת והשבר: **והיינו דרבי אלכסנדרי.** אלעזר 6 קאי דאין הקב"ה בא בערוגיא עם בריותיו: **בניגני שלהן.** בספר זכרון מעשיהם: **ואם לאו אשמידם.** ובדין אפקוד עליהם ולא בחמלה כי אם בדקדוק כדאמרינן לעיל (ג.) מקדיר עליהם חמה מנרתקה אולי יבעבוע: **והיינו נמי דאמר רבא.** שהקב"ה דן עובדי כוכבים 6 בדקדוק: **עוה עוה עוה אשימנה.** עיוות עיותה ועוה אשימנה וכן תרגם יונתן חוביהון חבו בחוביהון אתפרע מינהון: **כפיד.** ניקור ניקדור"א בלע"ז שמנקרין מעט מעט. וכן נפרע מהן מעט מעט בהסתר פנים בהיה לאחול 6 לפדותם מעונותיהן כדי שיחזו לעוה"ב: **להם שוע.** אני נותן להם פדיון כמו (שמות יד) ויושע ופרק וכמו (ב"ק דף פ.) ישוע הכן פדיון: **והיינו דא"ר אבא.** אמדם לישראל בממונם והיינו כפיד של תרנגולין פורעין מעט מעט ונוגעין בלדקה: **ידעתי.** אהכתי כמו (תהלים ח) יודע ה' דרך לדיקים וכמו (שמות לג) ואדעך בשם: **מאן דאית ליה סיסיא.** זעם: **ברחמיה מסיק ליה.** מעלהו על אוהבו. והנם זועפים (בראשית מ) מתרגמינן נסיסין. לשון אמר סוסיא סוס שעסקו רע את אוהבו מעלין עליו כדי שימות: **נפרע ממנו מעט מעט.** כן ישראל נפרע מהן הקב"ה את כל עונותיהן בעוה"ז כדי שיחזו ליום הדין ועובדי כוכבים 6 אינו נפרע מהן כלל כדי לטרדן מן העוה"ב. ופקידה משמע מעט מעט כאדם שפוקד את חבירו לפרקים: **ממקדשי תחלו.** גבי 6 מרגעה משמיעים שבאו להשמיד את ירושלים כתיב בימחקאל: **זועם בכל יום.** ואפילו הכי קיימין וכתיב מי יעמוד: **ביחיד.** מי יעמוד: **בצבור.** אף על גב דבכל יום זועם מתקיימין:

ממורת הש"ם

6) חגיגה פ"ג מ"ב, ב) [ע' תוס' שבת נה. ד"ה קלפין], ג) ר"ה מגל ישראל מני פורש מהם מעט מעט מי, ד) [כשלמות פ' תשא איתא פוסיא כיסא כרחמי וכו'], ה) [ברכות נב.], ו) שבת נה., ז) ברכות ג. ע"ב, ח) [דף נ.], ט) נס"ל: תוספות העולם, י) [דברים נמ], כ) [נ"ל שפה ומין בשבת נה.], ל) [ועי' תוס' שבת נה. ד"ה קלפין], מ) [וע"ע תוספות שבת נה. ד"ה ולעו"ג].

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה. נ"ב בברכות דף ז ע"א איתא ושמונה אלפים ושמונה מאות ושמונים ושמונה נשמה:

לעזי רש"י

ביקידור"א. ניקור. דקירה.

מוסף רש"י

סגן. שני. כלומר שהוא שני לכ"ג (אבות פ"ג מ"ד). **בשלומה של מלכות.** כמו שנאמר (ירמיה כט) ודרשו את שלום העיר אשר הגלתי אתכם שמה, אפילו בשומות העולם, שבן מגיעו שהיו נתרים ונרגנות בשבילם, וכמו שמגיעו בשבעים פרים שהיו ישראל מגיאים בתא על שבעים אומות (אבות שם). **חיים בלעו.** כל אחד ואחד את חבירו (שם). **כאן בעובדי כוכבים.** שהוא בעצמו וכבודו נפרע מהן (סנהדרין צב.). **חימה אין לי שכבר נשבעתי.** משבא על הכרם, חימה אין לי בכל הכעסים שהכעסתי הכרם האלה לא אוכל לשפוך חמתי לנערה מפני הבעורה שנשבעתי לאמותיהם, מי יתנני כימים שעברו לולי השבועה היתי שמיר ושית וגו' (ישעיה כז ד). **אלא ממקודשי.** שהיה למקודש מדת הדין וחזר מן המזבח (שבת נה.). **אל זועם בכל יום.** קרא הוא (סנהדרין קה.). **וכמה זעמו רגע.** כדמפיק ליה מקרא כי רגע באפו חיים ברצונו (שם).

רבינו חננאל

ורשעים נדונין כה שנאמר כי הנה היום בא בוער כתנור והיו כל זדים וגו' לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא וצדיקים מתרפאין בה דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה וגו' ולא עוד אלא שמתעדנין בה שנאמר ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק; ותעשה אדם כדגי הים. מה דגים שבים כל הגדול מחבירו בולע את חברו אף בני אדם הגדול בולע את הקטן והיינו דתנן ר' חנניה סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את [רעהו] חיים בלעו: הא דכתיב שדי לא מצאנוהו שגיא כח בעת הדין ימיגך ה' נאדרי בכח בשעת מלחמה כעובדי כוכבים. הא דכתיב חמה אין לי בישראל והא דכתיב אל קנא ונוקם ה' נוקם ה' ובעל חמה בעובדי כוכבים; והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש בבנוני שלהם פי' בפינקס שמפרשין בו מעשיהן אם יש להם בו זכות אניחם ואם לאו אשמידם; ואני יסרתי חזקתי זרועותם ואלי יחשבו רע אני אמרתי איסרם בעוה"ז כדי שיתחזקו זרועותיהן לעתיד לבא ואלי יחשבו רע כלומר מתרעמין עלי ביסורין; כתיב חלילה לך מעשות (זאת) כדבר הזה להמית צדיק עם רשע בצדיק גמור והכרתי ממך צדיק ורשע בצדיק שאינו גמור. והדכתיב וממקדשי תחלו ותני רב יוסף ממקדשי אלו בני אדם שקיימו התורה כולה אפ"ה כיון שהיה להם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינם גמורים; ת"ר ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע ורגע הוא חלק מה' ריבוא וששת אלפים ותתפ"ח בשעה וזהו רגע ואין כל בריה יכולה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com